

ВЪВЕДЕНИЕ

Политическите и социални тенденции доминиращи в България на съвременния етап водят до рязко повишаване на значението на проблемите свързани с повишаването на качеството на образованието, търсене на нови подходи за увеличаване на ефективността на управление на образователната система.

На фона на тези актуални проблеми стои необходимостта от създаване на контролно-оценъчна система на резултатите от учебния процес.

Въпросът за научна-обоснована система от критерии за оценка на резултатите на образованието може да се разглеждат както структурна цялост от научни, методически, правно-нормативни, организационни, технологическо, функционални и материално-технически компоненти, способстващи ефективността на развитие на образователната система.

Критериите за оценка качеството на образованието трябва да се основават на адекватни съвременни потребности на обществото и на личността на определен етап на обучение. Стратегически приоритет трябва да имат критерии, които се основават на принципите за обективност (надеждност), валидност, динамичност, съпоставимост на резултатите.

Пълната съвкупност на така изброените изисквания към контролно-оценъчната система от критерии може да определим като информационна база за оценка на резултатите от образователния процес в началния етап, а и не само в него.

Най-важните фактори, които влияят на критериите за оценка качеството на образованието са:

- Рязкото разширяване на обема и на обновяването на учебното съдържание в условията на научно-техническата революция и развитие на технологиите, които се отразяват на всички нива на

- обучението; повишаване дела на междудисциплинарната и творческа подготовка на учащите се;
- Необходимостта от адаптирането на резултатите от обучението към нуждите на обществото;
 - Тенденция към повишаване интензивността на процеса на обучение и външно оценяване на резултатите от него;
 - Рязко увеличаване на дела на тестовото оценяване в национален мащаб;
 - Разработване на национално ниво стандарти, съдържащи изисквания не само към съдържанието, но и към резултатите от учебния процес.

Като цяло тези фактори пораждаат необходимостта от осъвременяване на критериите за оценка качеството на образованието. На практика не само у нас, но и по света възникват образователни проблемни ситуации, под влиянието на които традиционните контролно-оценъчни показатели се променят. Но винаги системата от критерии за оценка на образованието трябва да се базира на съвременна теоретико-методически, организационни и ефективни модели.

За да се въведат иновации в традиционните контролно-оценъчни системи са необходими фундаментални и приложни изследвания на много проблеми, които условно може да се обособят в няколко направления. Тези проблеми се разпадат на множество отделни научни задачи, част от които са намерили място в разработките на някои учени, а друга част предстоят да бъдат решени.

Към тези направления се отнасят:

- Разработка на теоретико-методическа обезпеченост на системата на оценка качеството на обучението;

- Разработване на концепция за оценка на резултатите на различните нива на функциониране на контролно-оценъчната система;
- Формиране на съвкупност от критерии за оценка;
- Създаване на класификация на видовете съвременни показатели и изисквания към тяхната характеристика в контекста на съвременното разбиране за качество на учебните постижения;
- Разработка на научно-методически апарат за създаване на критерии, обезпечаващи формирането на пълна информационна база в условията на съвременното разбиране за качество на учебните постижения.
- Разработка на научно-обоснована процедура за прилагане на критериите;
- Разработка на научни методи на разделяне и съпоставимост на данните за качество на образованието
- Разработка на теоретически и методически подходи за обработка, анализ и интерпретация на резултатите от измерванията по педагогически критерии.

Въпросите за научното обосноваване на системата от критерии за оценка качеството на образованието привличат вниманието на много учени, преподаватели, в трудовете на които е натрупан голям набор от изследвания, касаещи усъвършенстването на контролно-оценъчната дейност. Не по-малко важно е обстроятелството, че на този етап остават нерешени проблеми свързани със създаването на методическа основа на системата за оценка, функционирането на която трябва да осигури обективност, обоснованост и съпоставимост на получената информация.

Цел на изследването – да се разработи методическа основа на научна организация на системата от критерии за оценка на резултатите от образователния процес, като се отчитат съвременните научни постижения

в областта на теориите за образователния процес и педагогически показатели, по които се оценяват резултатите от него.

Обект на изследването – оценъчната система на образованието в началния етап на обучение, включваща различни компоненти, които имат отношение към повишаване равнището на подготовка на учащите се в началния етап на обучение.

Предмет на изследването – теоретико-методологическото и методическо обосноваване на система от критерии за оценка качеството на резултатите от образованието в началния етап, осигуряващо ръст на ефективност при функциониране на оценъчната система на основата на надеждност, валидност, динамичност, съпоставимост и прогностичност на информацията за качеството на резултатите от образованието.

Анализът, който е проведен в процеса на работа показва, че в нашата педагогическа практика недостатъчно са представени възможностите, които предлага системата от педагогически критерии за оценка на резултатите от образованието така, че да се способства за развитието на учебния процес на всички етапи от обучението. Основат неразработени теоретичните основи на построяване на ефективни оценъчни системи в образованието, не са определени докрай изискванията спрямо качеството на компонентите за оценка. Съществуват значителни проблеми в понятийния апарат на тази част от педагогическата наука, която е свързана с построяването и развитието на оценъчната система.

Хипотеза на изследването – в основата на изследването стои предположението, че ефективното функциониране на системата от критерии за оценка качество на резултатите от образованието в началния етап се увеличава, когато теоретико-методическите и методическите ѝ са построени при:

- Обеспечаване на по-голяма информативност на резултатите от оценка на качеството на процесите, което предполага постигане

на изискванията за по-голяма надеждност, валидност, динамичност, съпоставимост и прогнозируемост на резултатите от прилагането на оценъчната система;

- Отчитане на възможността за съвместителност между педагогическите критерии с традиционните оценъчни процеси в пропорции, необходими за успешното реализиране на функциите за управление качеството на образованието;
- Отразяване на общата насока на съвременното обучение и съвременна трактовка на резултатите от контролно-оценъчната дейност;
- Включване предимно на средства и критерии за проверка на продуктивносото ниво на усвояване на интелектуалните умения от учащите се.

Задачи на изследването:

- Анализ и обобщение на резултатите от изследвания у нас и в други страни във връзка с оценка качеството на резултатите от образованието с цел извеждане на положителни тенденции и практики за усъвършенстване на системата от критерии за оценка;
- Разглеждане на съвременни теории за система от критерии и оценка на резултатите;
- Формиране на съвкупност от съвременни критерии за оценяване качеството на резултатите от образованието, които са адекватно със задачите на обучението.

Теоретична база на изследването:

- Теория на педагогическите измервания (Д.Алгин, Л.Крокер, И.Ф. Ефремова);

- Педагогически концепции за постро яване на оценъчна систена в образованието (В.П. Беспалко, И.П.Волков, В.В.Давидов, Е.А. Ямбург, И.Я. Лернер);
- Обща теория на педагогическите система (Дж.Бърк, Х.Букович, А.Вебер, Р. Уилямс);
- Фундаментални и практически изследвания в областта на качеството на образованието (В.И. Байденко, Л.Спенсър, М. Спенсър).

Методи на изследването: в дипломната работа се използват общонаучни теоретически и емпирични методи на изследване.

Глава I. Теоретико-методологически подходи за постро яване на система от критерии за оценка качеството на резултатите от образованието

1.1. Основни положения на проблема за създаване на система за контролно-оценъчна дейност.

Под система от критерии за оценка на качеството на резултатите от образованието се разбира структурната цялост от научни, методологически, нормативно-правни, организационни, технологически и материално-технически показатели, които обезпечават оптималното изпълнение на оценъчните тенденции на управлението на учебния процес с цел повишаване на неговата ефективност.

Показатели, които трябва да се вземат под внимание при определяне на критериите за оценка:

1. Данни за образователната система: съдържание и структура на образователните програми, форми и организация на учебния процес, степен на реализация на целите на образованието и възпитанието, на педагогическите технологии и методи на преподаване, нивото на педагогическите кадри и т.н.;
2. Показатели за качеството на учебния процес: организация на учебния процес, неговото планиране, реализация и контрол, стандартизация и вариативност на учебните програми, съчетание на иновационни и традиционни технологии на обучение;
3. Качество на учебните постижения: данни от мониторинга за демографията и социално-икономическата ситуация, анализ на качествения състав на учащите се;
4. Обект на вложенията в образованието: информация за финансирането на образованието, кадровот, информационно, материално-техническо и методическо обезпечаване;
5. Ефективност на управленческата дейност: професионалното ниво на педагогическия състав, оценка на управленческото ръководство.